

Senyor Ferrate,

Aquí té la transcripció de l'entrevista.
Espero que me'n digui alguna cosa el
més aviat possible.

Moltes gràcies!

Eva Piquer

telèfon: 459 15 54

Parquem

- *Papers sobre Josep Carner* recull tot el que vostè ha escrit en quaranta anys sobre el poeta. A la nota introductòria, assegura que el lector hi trobarà tot el que cal...

- Aquest no és un llibre formal sobre Josep Carner. Per mi Carner és el poeta més important d'aquest país, potser després d'Ausiàs March, o potser abans. Pot semblar que tot plegat és poc, però em sembla que ja he dit tot el que calia dir.

- El llibre inclou l'article on vostè ^{va} critica~~ve~~ durament algunes solucions de puntuació de l'edició de *Poesia* de Carner feta per Jaume Coll. ¿Assistirem ara a un revifament d'aquella polèmica?

- Suposo que en Jaume Coll ja deu estar escarmentat. Una edició és bona quan els detalls són exactament tal com cal que siguin. Vaig escriure l'article immediatament després de la publicació del llibre, no tenia la intenció de fer un repàs exhaustiu de totes les falles o de totes les excel·lències que podia haver en l'edició de Coll. El meu article va provocar en ell una ira maleducada, i jo li vaig replicar com corresponia. Hi ha aspectes d'aquesta edició que indiquen la intenció del curador de posar-se per davant de Carner.

- El seu germà va recomanar als membres de la generació dels setanta que llegissin Carner i que fessin sonets. ¿No creu que autors clàssics com Carner, Riba o Verdager estan massa envoltats de tòpics?

- El més greu és que no els llegeix ningú. De lectors pacients i assidus de Carner o de Riba, no n'hi ha. Un cop han complert el seu cicle, els autors d'aquest país tendeixen a perdre vigència amb una rapidesa extraordinària, i el judici sobre ells queda limitat a les opinions convencionals. Espriu era el poeta nacional, però va tenir la desgràcia de morir-se. Ell i la condició de poeta nacional se'n van anar junts a la tomba. I Espriu no ha tingut cap substitut, els mestres han desaparegut. Hi pot haver escriptors més o menys bons o dolents, però no n'hi ha cap que s'estableixi en una posició de model per a altres escriptors. Avui l'escriptor més important des

d'aquest punt de vista és Quim Monzó, que justament no és cap mestre. La gent es diverteix llegint-lo, però la seva posició com a figura pública no és gens modèlica.

- Aquesta absència de mestres, ¿com repercuteix en la salut de la literatura?

- Les condicions de l'existència de la literatura catalana han canviat. Tota la societat catalana s'ha inclinat cap a una concepció de la vida bàsicament hedonista, i la literatura és part d'aquest hedonisme generalitzat. No hi ha intel.lectuals, una figura que Riba representava de manera exemplar. La diversió és un dels principals valors vigents. L'esforç intel.lectual ha deixat de ser un mèrit, i per tant la relació ~~de~~ ~~model~~ mestre-deixeble ha desaparegut. La literatura hi és per divertir, com qualsevol espectacle, com la televisió o com la política. Trobo molt bé que la gent estigui contenta i feliç, però aquest model de vida no m'interessa, i lamento que sigui l'únic. Jo llegeixo dues o tres revistes a la setmana, però no estan escrites ni en català ni en castellà, sinó en anglès. No puc participar passivament en la vida intel.lectual d'aquest país. L'únic que faig de tant en tant és provar de llegir algun llibre, que ja sé que només serà divertit, no en puc esperar res més. Hi ha excepcions, com l'últim llibre de normativa del Joan Solà. Però, de Solà, n'hi ha molt pocs.

- Després de la desaparició d'un personatge com Riba, el panorama literari català s'ha vist dominat per una mena de regne de taifes de petites màfies locals, que es dediquen a crear falses expectatives...

- Això ha passat sobretot en el camp de la poesia. Els poetes han deixat de tenir prestigi, no n'hi ha cap que pugui imposar-se clarament damunt dels altres. A la vegada, prosistes com Monzó han passat a ser més interessants que els poetes.

- ¿Monzó és un dels millors escriptors catalans actuals?

- Com a novel.lista no m'agrada, però els seus contes són excel.lents i els seus articles d'opinió estan plens de seny, són una meravella. Entre altres coses, els escriptors catalans topen amb l'obstacle de la dificultat lingüística. Vaig deixar de llegir *Camí de sirga* de Jesús Moncada perquè se'm feia insuportable la barreja de

nivells de llengua. Els escriptors no fan un esforç suficient per conèixer la pròpia llengua i saber com l'han d'usar.

- Vostè va afirmar en una entrevista que "la llengua usual dels escriptors catalans té la textura i l'aroma del peix congelat", cosa que va ofendre més d'un escriptor. Li van retreure que criticués els escriptors d'avui sense llegir-los.

- Els llegeixo, però no assíduament. Tan aviat com em trobo amb un tipus de llengua que no funciona, ho deixo córrer. El peix congelat és peix, però tots sabem quina textura i quin gust té.

- També ha dit diverses vegades que la literatura catalana està moribunda.

- Molt sovint les coses que dic són exageracions, però sempre parteixen d'una observació o convicció. Que la literatura catalana està moribunda ho penso constantment. La literatura que manté amb el seu públic una relació basada només en l'hedonisme, és una literatura a la qual li falta el suport i l'estímul de l'ambició intel·lectual. És una literatura d'abast local.

- ¿Podríem parlar de costumisme?

- Potser no es tracta estrictament de costumisme com a tècnica literària, però és una literatura adreçada a un públic que no reflexiona, i l'escriptor no l'ajuda a reflexionar. Aquesta visió superficial és característica també de la literatura espanyola de tots els temps. Que els catalans siguin iguals que els castellans indica fins a quin punt els catalans són espanyols. Pertanyem a una mateixa cultura que no està gens orientada cap a la reflexió, al contrari de les cultures anglesa, alemanya o francesa. Els francesos tenen una tradició de moralistes que els obliga a interpretar la vida i a reflexionar sobre la vida. Aquí ens basta de reflectir-la. D'escriptors catalans i castellans que reflecteixin la superficialitat de la vida, n'hi ha tants com vulgueu. Però d'escriptors profunds, no se'n troben.

- Segons vostè, aquesta manca de reflexió és evident també en els articles d'opinió dels diaris...

- Les entrevistes són opinions a la carta, com diu el títol d'un llibre que aplega entrevistes meves. Vostès ara em fan una entrevista i jo dono les meves opinions, no tinc cap obligació de justificar res del que dic. Els articulistes dels diaris no donen ni tan sols opinions a la carta, sinó que ens ofereixen el menú del dia. Opinen sense raonar, sense justificar, sense provar de convèncer, sense ajudar el lector a pensar i a reflexionar. ~~Jo llegia a El País, Vázquez Montalbán, Manjé Torres, Rosa Montero i Manuel Vázquez~~ Es limiten a donar la seva opinió amb una salsa peculiar. Els pocs articulistes que s'esforcen per raonar, com per exemple Ignacio Sotelo, són molt més grisos.

- Durant la transició democràtica, vostè va témer que s'arribés a fer una campanya a Catalunya contra la població castellana. ¿Què pensa ara de la campanya a Espanya contra els catalans?

- Quan va morir Franco, jo tenia realment por. Vaig votar el PSUC perquè em va semblar que era el partit que defensaria els obrers, que són majoritàriament immigrants. Però els catalans nacionalistes van comprendre que no els convenia venjar-se dels castellans. Interessava integrar-los, cosa que s'ha fet molt bé. La integració s'ha produït amb un èxit extraordinari. Els castellans de tota la vida ara parlen català. Els fills d'andalusos parlen català amb molta més correcció que no pas els consellers de la Generalitat. Legalment, es veu que les criatures més petites han de poder ser educades en la llengua pròpia. Uns quants pares -tots de Salou- es van queixar, i segons la llei tenien dret a protestar. Però els atacs a Catalunya no els veig enlloc. Algun diari madrileny va recollir ecos de la queixa d'aquests pares.

- Aquest diari madrileny s'hi va recrear molt...

- Que ells siguin uns ressentits davant de Catalunya no vol pas dir que ataquin Catalunya. ~~Alfo Anguita va comparar Pujol amb Franco i la comparació em sembla exactíssima, no hi ha cap dubte que quan Pujol reconverteix una queixa sobre la seva política en un atac contra Catalunya actua amb un procediment de mala fe, exactament igual que ho feia Franco.~~ Que consti que no tinc la més mínima confiança, ni espero absolutament res de bo, dels intel.lectuals castellans. El

ressentiment respecte a l'existència de la llengua catalana és vivíssim en ells, i es manifesta de manera imbècil. Hem d'estar absolutament alerta davant de les seves animalades.

- Vostè va conèixer l'inici de la revolució a Cuba, fins i tot va ser expulsat de la Universitat on donava classes, abans de marxar al Canadà. ¿Com veu l'últim període de la història cubana?

- És un desastre total. El final només arribarà amb la desaparició de Fidel Castro. La revolució existeix per voluntat de Castro, el sistema polític és una extensió del seu poder. En aquell temps, el règim comunista tenia dos avantatges claríssims: era respectat per tota l'esquerra mundial i legitimava l'expropiació de tots els béns de l'illa. No va quedar absolutament res en mans de ciutadans cubans. L'establiment del comunisme a Cuba va ser resultat de les ganes de Castro de controlar el país. Era una revolució de classe mitja i més aviat de dretes. En els primers anys, l'astúcia de Fidel Castro era fabulosa, cada jugada seva era un èxit. Després la vida es va fer insuportable per culpa de la pressió personal, d'haver de demostrar constantment l'adhesió al règim. Suposem que és veritat que es va establir un règim d'ensenyament generalitzat i de sanitat generalitzada, però el manteniment d'això no depèn de la continuïtat del règim.

- Els seus interlocutors més directes (el seu germà, Barral, Gil de Biedma...) ja han desaparegut. ¿Té la sensació de ser el supervivent d'una generació?

- I tant. Ells s'han mort, és lamentable i qualsevol dia em passarà el mateix. Els tres últims llibres que he publicat -*Papers sobre Josep Carner*, *Papers sobre Carles Riba* i les cartes amb Gil de Biedma- els veig com a llibres pòstums. Calia que jo fes els meus llibres pòstums abans de morir-me, perquè si no no els hauria fet ningú.

- El 25 de novembre farà 70 anys. ¿Què li queda per fer?

- En certa manera, publicant aquests tres llibres m'he alliberat dels deures ineludibles. Sóc lliure altre cop. Tinc mig escrita la continuació de *Llegir Ausiàs March*. Potser l'acabaré o potser decidiré de deixar-la tal com està, perquè estic una

mica cansat. Escriure i publicar em sembla una feina bastant inútil, no du enlloc. D'un llibre només se'n venen cinc-cents exemplars.

- Vostè ha fet de traductor, crític, poeta, assagista... ¿Quina és la seva pàtria?

- La meva gran vocació és la de lector. Llegir m'ha salvat la vida. El que jo he escrit ha estat sempre inferior al que hauria hagut de ser.